

RAUMAN MUSEON KOKOELMAOHJELMA

2019-2022

PITSISTÄ RAKENNUS-PERINTÖÖN, KAUPUNGISTA KAUPUNKILAISILLE JA TULLISTA TULLEILLE.

Johdanto 2
Rauman museon organisaatio 2
Rauman museon toimintaa ohjaavat säädökset ja periaatteet 4
Rauman museon kokoelmatehtävä 6
Rauman museon toiminta-alue 8
Kotiseutumuseot 8
Kokoelmat 9
Rauman museon kokoelmien historia 9
Esinekokoelmat 11
Kotiseutuarkisto 12
Kirjakokoelma 12
Haastatteluaineisto 12
Valokuva-arkisto 13
Kokoelmatyövaje 13
Puutteelliset varastotilat 15
Kokoelmien hoito 16
Kokoelmatyön resurssit ja kokoelmatilat 16
Kokoelmahallinta 16
Kokoelman kartuttaminen 17
Kokoelmapoistot 17
Kokoelmien saavutettavuus ja viestintä 18

Liitteet:

Liite 1. Kokoelmatyön haasteet kootusti

Liite 2. Rauman museon kokoelmien hoito ja esineiden konservointi, kirjoittanut Elzbieta Djupsjöbacka tekstiilikonservaattori

Johdanto

Tässä kokoelmaohjelmassa esitellään Rauman museon kokoelmat ja niiden muodostumisen historia ja todetaan tällä hetkellä hyväksytyt kartuttamisen, säilyttämisen ja poistojen periaatteet. Liitteistä löytyvät kokoelmatyön prosessien kuvaukset, sekä kunkin luvun yhteydessä esitetyt tulevaisuuden haasteet koottuna.

Tämä on ensimmäinen Rauman museossa kirjoitettu kokoelmapoliittinen ohjelma. Aikaisemmin kokoelmatyö ei ole perustunut selkeisiin yhteisesti sovittuihin linjoihin vaan vaihtelua on ollut paljon eikä yhtenäistä linjaa esimerkiksi uusia kokoelmia vastaanotettaessa, tai nykyisiä kokoelmia arvioitaessa ole ollut. Tarve määritellä museon kokoelmatehtävä sekä erityisesti kokoelmatyöhön liittyvät prosessit, oli tässä vaiheessa todellinen.

Tulevaisuudessa ohjelmaa tullaan päivittämään säännöllisesti. Lähivuosina laaditaan yhteinen kokoelmaohjelma samaan organisaatioon kuuluvan Rauman taidemuseon kanssa.

Satakunnassa on käynnistymässä myös hanke, jonka tavoitteena on tuottaa yhteinen kokoelmapoliittinen ohjelma kaikille Satakunnan ammatillisesti hoidetuille museoille. Näitä hankkeita tullaan kuljettamaan rinnakkain tulevina vuosina.

Tätä ohjelmaa ja erityisesti aikataulutettujen toimenpiteiden etenemistä tarkastellaan vuosittain. Ohjelma päivitetään neljän vuoden välein.

Rauman museon organisaatio

Rauman museo on Rauman kaupungin ylläpitämä kulttuurihistoriallinen museo. Museo on perustettu yksityisten toimesta 1891, mutta jo seuraava vuonna Rauman kaupunki otti museon hoitoonsa perustajien sitä tarjottua. Museota hoidettiin 1970-luvun alkuun asti vapaaehtoisvoimin. Museolla oli johtokunta ja museonhoitaja, jotka vastasivat museon toiminnasta. Vakituisten aukioloaikojen myötä museoon palkattiin vahtimestari vuonna 1904. Vuonna 1970 palkattiin ensimmäinen museoammatillinen työntekijä puolipäiväiseksi museonjohtajaksi. 1970-luvun

puolivälissä toimi muuttui kokopäiväiseksi viraksi. 1970-luvun lopussa ja 1980-luvun alussa avattiin kaksi uutta museokohdetta. Henkilökunnan määrä kasvoi toiminnan kasvun myötä.

Kuva 1. Rauman museo on toiminut vuodesta 1902 Vanhalla Raatihuoneelle, vuonna 1979 avattiin kuvassa näkyvä merimiehen koti Kirsti, ja 1982 laivanvarustajan koti Marela. Kuva Ewelina Dobosz, Rauman museo

Tällä hetkellä Rauman museossa työskentelee vakituisesti kuusi henkilöä yksikön johtajan lisäksi, henkilökunnasta neljällä on museoammatillinen koulutus.

Museointendentti (FM)

Museoamanuenssi (FT)

Tekstiilikonservaattori (YAMK)

Museovirkailija (FM)

Museovirkailija (AMK)

Toimistoavustaja

Rauman museon organisaatio muuttui Rauman kaupunkiorganisaation muutoksen myötä. Kaupunkiorganisaation muutos astui voimaan 1.6.2017 ja museon uusi organisaatio käynnistyi 1.1.2018. Rauman museon museonjohtajan virka muutettiin museointendentin toimeksi, ja museonjohtajan tehtävät siirtyivät kulttuurijohtajalle. Syntyi kulttuuri- ja museopalvelut yksikkö, jonka johtajana toimi kulttuurijohtaja. Seuraava muutos astui voimaan 1.1.2019 alkaen, kun Rauman kaupunki alkoi ylläpitää myös Rauman taidemuseota. Taidemuseosta tuli osa kulttuuri- ja museopalvelut yksikköä, jota johtaa 1.1.2019 alkaen kulttuuri- ja museojohtaja (ent. kulttuurijohtaja). Kulttuuri- ja museojohtajan toimivallassa ovat perinteiset museonjohtajan tehtävät virkaan kuuluvien hallinnollisten tehtävien lisäksi. Nämä määritellään tarkemmin sivistystoimialan toimintasäännössä, päivitetty 1.12019. Yksikkö toimii osana liikunnan ja kulttuurin palvelualuetta, johon kuuluvat myös liikunta- ja kirjastopalvelut.

Rauman museon toimintaa ohjaavat säädökset ja periaatteet

Ylätasolla toimintaa ohjaavat Museolaki, Rauman kaupungin hallintosääntö, sivistystoimialan toimintasääntö ja kaupungin strategia sekä vuosittain laadittavat talousarviotavoitteet, jotka liittyvät kaupungin strategian toteuttamiseen. Lisäksi erityisesti sisältötyön ja prosessien osalta museoiden toiminnan suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat Kansainvälisen museoliiton (ICOM) eettiset säännöt ja ohjeistukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu ”Museopoliittinen ohjelma 2030” (11/2018) toimii toiminnan suunnittelun välineenä.

Museolain ensimmäisessä pykälässä määritellään museotoiminta seuraavasti:

Museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään.

Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Museolaki 1992/729 - lainmuutos 1996/1166, 1998/644, 2005/877 (Valtion säädöstietopankki)

Rauman museolla on sisäisessä käytössä vuonna 2017 valmistunut strategia, joka ulottuu vuoteen 2020. Toimintaa ohjaavat museon arvot ja näiden kautta toiminta-ajatus eli missio ja visio sekä

toiminnan strategiset painopistealueet. Strategia on laadittu yhdessä henkilöstön kanssa. Alla kuvataan museon strategia lyhennettynä.

Arvot ovat *hirsi*, joka kuvastaa tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä, *pitsi* kuvastaa avoimuutta ja kansainvälisyyttä sekä *kivi*, joka kuvastaa aitoutta ja kestävyyttä.

Toimintamme rakentuu kolmen Vanhan Rauman maailmanperintöalueella sijaitsevan museokohteen eli Vanhan Raatihuoneen, Marelan laivanvarustajakodin ja Kirstin merimiehenkodin sekä Vanhan Rauman ja Sammallahdenmäen maailmanperintökohteiden upean kulttuuriperinnön ympärille. Raumalainen nyplätyn pitsin perinne on merkittävä osa toimintaamme.

Toimintamme perustuu kahteen strategiseen kulmakiveen: palveluihin ja paikallisosaamiseen. Teemme työtämme asiakkaita varten. Museon tuottamat palvelut ovat helposti saavutettavia ja kuuluvat esimerkiksi kiinteänä osana raumalaisten koulujen opetussuunnitelmiin. Museon tuottamien palveluiden kautta Rauman kaupungin tavoitemielikuva vahvistuu. Kokoelmamme ja henkilöstön osaaminen muodostavat merkittävimmän tietopankin alueen historiaan, elämäntapoihin ja kaupungin molempien UNESCOn maailmanperintökohteiden kulttuuriperintöön liittyen.

Kuva 2. Rauman kanaalin mutka kuvattuna 1900-1901. Ida Berglundin valokuvaamo, Rauma. RMK5497

Tavoitteemme on tuottaa laadukkaita ja aitoja museopalveluita raumalaisille sekä täällä vieraileville matkailijoille. Visiomme mukaisesti kokoelmatyömme on esimerkillistä. Palvelumme, osaamisemme ja kokoelmatietomme ovat helposti saavutettavissa. Olemme merkittävä alueellinen kulttuuriperintötoimija. Teemme työtämme asiakkaita varten. Edistämme toimialaamme liittyvää tutkimusta parhaan kykymme mukaan. Rauman museon toiminta vahvistaa paikallisten tietoisuutta omasta historiastaan. Museon merkitys oppimisympäristönä on kasvanut ja palveluitamme käytetään ympäri vuoden. Museon strategiaa päivitetään lähivuosien aikana organisaatiomuutosten vakiinnuttua.

Rauman museon kokoelmatehtävä

Rauman museon toiminnan tavoitteena on tallentaa ja säilyttää nykyisen Rauman kaupungin alueen aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä. Pääpaino tallennustyössä on Vanhan Rauman kaupunkikulttuurissa sekä elinkeinoissa. Kaupungin teollista perintöä tallennetaan tapauskohtaisesti. Kokoelmatilojen rajallisuuden vuoksi teollisuuden tuotantovälineitä tai suurikokoisia tuotteita ei voida ottaa vastaan.

Kuva 3. Juorupeili, joka on saatu lahjoituksena sittemmin puretusta Laurlan talosta Vanhan Rauman alueelta. RM2908

Lisäksi ylläpidetään museon historian aikana muodostuneita kokoelmia Ala-Satakunnasta, Eurajoen eteläosista sekä Rauman eteläpuolisilta, nykyisin Pyhärantaan ja Laitilaan kuuluvilta alueilta.

Vanhaan Raumaan liittyvä kulttuuriperintöaineisto on merkittävä kansainvälisellä tasolla. Raumalainen nyplätyn pitsin perinne on valtakunnallisesti kokoelmatyömme tärkein osa-alue, muut kokoelmien osat ovat paikallisella tasolla merkittäviä. Olemme ylpeästi pitsimuseo ja pyrimme popularisoimaan pitsiperinnettä sekä edistämään pitsiharrastusta nykypäivänä.

Kuva 4. Nypläystyyny, ostettu kokoelmiin 1890-1910 aikana. RM810

Rauman museon kokoelmat eivät ole staattiset, kokoelmista voidaan tehdä poistoja ja kokoelmia voidaan kartuttaa. Kartunta on ollut pääosin passiivista, mutta tulevaisuudessa lisätään aktiivisen kartuttamisen osuutta nykydokumentoinnin ja tutkimushankkeisiin tai näyttelyihin liittyvien keräysten myötä. Näiden tulee olla sopusoinnussa kokoelmatyön periaatteiden kanssa.

Kuva 5. Mestarinyplääjä Johanna Sabina "Biinu" Lundströmin (1868-1952) pitsimallikirjan sivu 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä. RM3116:547

Rauman museon kokoelmiin kuuluu noin 178 000 kokoelmaobjektia, jotka jakautuvat seuraaviin kokoelmiin:

- Esinekokoelma: 35135
- Valokuvakokoelma: 87 000
- Arkisto: asiakirja-aineisto 13737 päänumeroa, noin 39 000 yksikköä, haastatteluäänitteet 1200, yhteensä siis 40200 yksikköä
- Kirjat noin 9500
- Postikortit 12 500

Ei museaaliset kokoelmat:

- käsikirjasto noin 6500 nidettä

Kokoelma-objektilla tarkoitetaan tässä kokoelmiin tallennettua tai museolle tarjottua kulttuurihistoriallista materiaalista jäännettä tai digitaalista tallennetta eli esinettä, arkisto-materiaalia, valokuvaa tai digitaalista kuva- tai äänitallennetta.

Museon kokoelmiin on lisäksi deponoitu Kansallismuseon kokoelmiin kuuluvia arkeologisia maalöytöjä Vanhan Rauman muinaisjäännösalueella tehdyiltä kaivauksilta. Museon kokoelmatiloissa säilytetään tällä hetkellä Kansallismuseon kokoelmaan kuuluvia maalöytöjä, jotka eivät ole sopimuksenalaisessa tilassa, eli niitä ei ole virallisesti talletettu tai lainattu Raumalle. Tämä on yksi lähivuosina selvitettävistä asioista, neuvottelut maalöytökokoelman tilanteesta täytyy aloittaa pikimmiten. Toiveena on säilyttää maalöytöaineistoa Raumalla myös tulevaisuudessa, mutta tilannetta täytyy katsoa kokonaisuutena. Mahdollisia ratkaisuja on useita, mutta maalöytöjen saavutettavuus esimerkiksi tutkimukseen ja yleisörajapinnoille pitää olla päätöstä ohjaava tekijä.

Lisäksi kokoelmiin kuuluu muutamia deponoituja testamentin kautta saatuja esineitä ja kokonaisuuksia. Uusia deponointeja, lukuun ottamatta mahdollisia arkeologisia maalöytöjä, ei oteta vastaan, myöskään ehdollisia lahjoituksia ei vastaanoteta.

Rauman museon toiminta-alue

Museon perustamisen aikaan toiminta-alueeksi määriteltiin Rauman seutu. Tämä alue kattoi nykyisen Rauman kaupungin, lisäksi etelässä alue ulottui Pyhämaalle, pohjoisessa Eurajoen kirkonkylään ja sen eteläpuolisiin kyliin, idässä rajana oli nykyinen Euran kunta. Nykyisin Rauman museon toiminta-alue rajautuu maantieteellisesti Rauman kaupungin alueeseen. Kuntaliitosten myötä siihen kuuluvat entiset Lapin ja Kodisjoen kunnat. Molemmissa kunnissa, kuten myös entisen Rauman maalaiskunnan alueella, on edelleen tai on ollut kotiseutumuseo tai useita museoita. Osa näistä kotiseutumuseoista toimii täysin itsenäisinä, mutta osalle muodostui kuntaliitoksissa suora kytkös myös Rauman museon toimintaan. Näitä kytköksiä ei valmisteltu ennen liitoksia museon kanssa. Kotiseutumuseoiden tuleminen yhtäkkiä osaksi ammatillisen museon toimintaa on asettanut suuriakin haasteita, joista kaikkia ei ole vieläkään selvitetty. Liitosten myötä museon vastuulle on tullut useita kiinteistöjä, sekä museokokoelmia ilman näiden hoitamiseen osoitettuja resursseja. Näihin tulee löytää ratkaisu lähitulevaisuudessa.

Kotiseutumuseot

Kuntaliitosten myötä museon toiminnan piirin tulleiden kotiseutumuseoiden kokoelmatoiminta jää tämän ohjelman ulkopuolelle. Näiden museoiden eli Kodisjoen Sepän torpan ja Makasiinimuseon sekä Rauman maalaiskunnan kotiseutumuseon Takalan talon kokonaisuuksista tehdään lähitulevaisuudessa tarkat selvitykset. Kotiseutumuseoiden kokoelmat on tällä hetkellä luetteloitu erillisinä kokonaisuuksina, eivätkä ne kokoelmat kartu. Rauman museo vastaa näiden kokoelmien ylläpidosta tällä hetkellä, lisäksi vastataan Lapin kotiseutumuseon yhdestä kiinteistöstä.

Kokoelmat

Rauman museon kokoelmien historia

Pitkän historian omaavan museon kokoelmien tarkastelu osoittaa, että kokoelmat tai kokoelmatyötä ohjaavat periaatteet eivät ole muuttumattomia. Ne elävät ajassa, hetkessä ja ovat myös subjektiivisia.

Rauman museo on perustettu 1891 yksityisenä museona, mutta jo seuraavana vuonna esitettiin museota kaupungin hoitoon ja näin kävikin. Ensimmäisen kerran museo oli avoinna yleisölle 1.6.1895.

Kokoelmien muodostuminen alkoi välittömästi perustamisen jälkeen. Oikeastaan olemassa oleva kokoelma oli pontimena museon perustamiselle. Raumalla tarvittiin asianmukainen taho vastaanottamaan ja hoitamaan keskiaikaisen Pyhän Ristin kirkon restauroinnin jälkeen kodittomiksi jääneitä arvokkaita kirkollisia esineitä, joista osa on peräisin keskiajalta. Kirkolliset esineet muodostavatkin ensimmäisen merkittävän kokonaisuuden Rauman museon kokoelmista. Vuosikymmenten aikana osa arvokkaista myöhäiskeskiajalta peräisin olevista esineistä on kyetty palauttamaan takaisin Pyhän Ristin kirkkoon, mutta merkittävä osa on edelleen Rauman museon kokoelmissa.

Kuva 6. Messukasukka Rauman kirkosta vuodelta 1643. Kasukkaan on kirjailtu aatelismies Mikael Jordanin ja hänen vaimonsa Catharina von Monkhovenin nimikirjaimet. Jordan oli lahjoittanut kirkolle hienon kankaan kasukan valmistamista varten. Perimätiedon mukaan kankaasta oli alun perin tehty Jordanille housut. RM9

Alkuvuosina heräteltiin kaupunkilaisia tarjoamaan museolle esinelahjoituksia esimerkiksi lehti-ilmoituksin.

Rauman museon kokoelmien historiaa tarkastellessa erottuu muutamia selkeitä keräystoiminnan tavoitteita, jotka ovat kantaneet koko museon liki 130 -vuotisen historian ajan. Kokoelman muodostumista valottaa esinepääluettelo, mutta myös museotoimikunnan kokousten pöytäkirjat, joissa on useasti pohdittu tallentamiseen liittyviä asioita. Lisäksi paikallislehdessä on toiminnan alkuvuosikymmeninä ilmoitettu kokoelmiin saaduista esineitä.

Esiin nousee esimerkiksi raumalaisen pitsinnypläysperinteen tallentaminen. Jo 1900-luvun alkuvuosina nypläykseen liittyvää perinnettä taltioitiin kokoelmiin ensimmäisen kerran. Nypläysperinteen ainutlaatuisuus Raumalle tyypillisenä ja omaleimaisena käsityöperinteenä tunnistettiin ja tunnustettiin jo tuolloin. Ehkä jollain oli vielä muistissakin raumanpitsin juhla-aika, joka päättyi 1850-luvulle tultaessa. Nykyisin käsin nyplätyn pitsiperinteen tallentaminen on Rauman museon vastuulla kansallisessa tallennustyönjaossa.

Ehkä ytimekkäämmin museon tallennustoimintaa ensimmäisten liki 100-vuoten aikana luonnehtivat ajatukset katoavan tallentamisesta. Alkuvuosina puhuttiin Rauman ja lähialueen elämäntapojen ja historian tallentamisesta. Laajemmin katsottuna museon perustaminen liittyy 1800-luvun lopun kansallisromanttiseen ajatusmaailmaan. Katoava vanha maaseudun elämä ja kulttuuri herättivät myös halun taltioida tätä elämänpiiriä Rauman museon kokoelmiin. Rauman museo järjesti Muinaistieteellisen toimikunnan tuella kaksi esinekeräystä vuosina 1911 ja 1915. Näiden keräysten myötä kokoelmiin tuli paljon esihistoriallisia arkeologisia esinelöytöjä sekä Satakuntalaisen talonpoikaiskulttuurin esineitä.

Kuva 7. Rauman museon kokoelmissa on paljon pääosin Ala-Satakunnan ja Rauman alueelta kerättyä Satakuntalaiseen talonpoikaiskulttuuriin liittyvää esineistöä. Näitä saatiin erityisesti 1910-luvun keräyksissä, joita tehtiin muinaistieteellisen toimikunnan avustusten turvin. Ylinnä rukinlapa vuodelta 1861 RM915, vakka vuodelta 1753 RM641 ja koristeelliset länget RM367.

Merenkulkuun liittyvä esineistö on tullut museon kokoelmiin oikeastaan ilman varsinaista puhuttua keräystavoitetta luonnollisen prosessin kautta. Kaupunki oli täynnä merenkulusta elantonsa hankkivia perheitä. Alkuvaiheessa merenkulkijat lahjoittivat kokoelmiin erityisesti ulkomailta tuotuja eksoottisia esineitä, vasta myöhemmin alkai kokoelmiin tulla merimiehen työvälineitä ja muita varsinaisesti työstä kertovia esineitä. Myöhemmin merenkulkua on tallennettu myös museon aloitteesta. Raumalainen merenkulku kuuluu nykyisin Rauman merimuseon toimintakenttään, eikä Rauman museon merenkulkuun liittyvä aineisto enää kartu. Valtaosa tästä aineistosta on deponoitu Rauman merimuseolle.

Kuva 8. Alligaattorin poikanen, merimiehen matkamuisto. Rauman museon kokoelmissa on paljon eläinten ja kasvien osia, joiden säilyttämiseen museokokoelmissa liittyy eettisiä ongelmia. Eläin- tai kasvilaji voi olla nykyisin uhanalainen tai kuollut sukupuuttoon. Näitä kokoelmia pitää tulevaisuudessa tutkia ja arvioida niiden asemaa kokoelmissa uudelleen. Sama koskee matkamuistona tuotuja alkuperäiskansojen esineitä. RM386

Esinekokoelmat

Rauman museon esinekokoelmat muodostuvat museon kokoelmiin reilun 120-vuoden aikana talletetuista esineistä. Kokoelmat ovat monipuoliset ajallisesti, paikallisesti sekä niiden alkuperäisen käytön tai käyttöympäristön puolesta. Kokoelmista löytyy paljon yli 100 vuotta sitten kaukaa maailman ääristä tuotuja eksoottisia merimiesten matkamuistoja, ympäröivältä maaseudulta tallennettuja kansatieteellisiä katoavasta elämäntavasta kertovia esineitä, mutta valtaosa kokoelmista on tallennettu raumalaisista tai lähialueen kodeista tai liikeyrityksistä. Tulevaisuuden haasteita esinekokoelmien suhteen on kokoelmainventoinnin jatkaminen ja kokonaisuus kerrallaan etenevä arvoluokitus.

Kotiseutuarkisto

Kotiseutuarkistoon kuuluu asiakirja-arkisto, kirjakokoelma (vanhat kirjat ja museokirjat) sekä haastatteluaineisto. Vanhimmat kotiseutuarkistoon talletetut asiakirjat ovat 1700-luvulta. Arkistossa on esimerkiksi merkittävien raumalaisten henkilöarkistoja sekä yhdistysten asiakirjakokonaisuuksia. Arkistoituna ovat muun muassa museon perustajan Fredrik Lehtisen ja museon pitkäaikaisen hoitajan taiteilija Jalmari Karhulan laajat henkilöarkistot. Arkistoaineiston merkintä on muotoa RMA1234.

Kuva 9. Kotiseutuarkistoa säilytetään Isometsän kokoelmakeskuksessa, arkistotilaan saatiin entisen Lapin kunnantalon arkiston kalusteet. Kuva Rauman museo.

Arkistolla on tällä hetkellä asianmukaiset tilat. Aina näin ei ole ollut ja arkisto on kokenut useita muuttoja ja olosuhteita. Arkistoaineisto on luetteloitu ja talletettu arkistokansioihin. Vanhin arkistoaineisto on sidottu kirjoiksi. Toistaiseksi luetteloimatonta aineistoa on kuitenkin runsaasti. Sen luettelointi on käynnissä. Arkistosta vastaa museoamanuenssi tai erikseen määrätty henkilö. Jokaisella lahjoituksella on yksi vastuuhenkilö. Tarvittaessa kokoelmatyöryhmä keskustelee asiasta.

Arkistoluettelo on digitalisoitu Excel-taulukoksi. Tulevaisuuden haasteena on arkistoaineiston digitointi ja sellaisen kokoelmahallintaohjelman käyttöönotto, joka soveltuu myös arkistoaineiston tietokannan ylläpitämiseen. Toistaiseksi digitoitu aineisto sijoitetaan museon V-asemalle.

Kirjakokoelma

Arkistossa sijaitsee myös museon kirjakokoelma. M-sarjan kirjat on painettu vuoden 1850 jälkeen, V-sarjan kirjat ennen vuotta 1850. Kirjakokoelmasta on viime vuosina tehty jonkin verran poistoja. Kokoelma vaatii järjestämistä ja poistot ovat tulevaisuudessakin mahdollisia. Pääsääntöisesti kokoelmaan ei enää oteta lisää 1800-luvun uskonnollista kirjallisuutta, sillä sitä on jo karttunut runsaasti.

Haastatteluaineisto

Haastatteluaineistoa on luetteloitu omana kokonaisuutenaan, ja siitä on olemassa aiheen ja nimenmukaiset käsikortistot. Aineisto pitää sisällään haastatteluja kelanauhoilla sekä kaseteilla.

Lisäksi aineistosta on litteraatiot. Tulevaisuudessa on ajankohtaista pohtia haastatteluaineiston luetteloimista ja sen liittämistä osaksi kotiseutuarkistoa.

Valokuva-arkisto

Rauman museon valokuva-arkisto sijaitsee Rauman museon toimiston viereisessä ulkorakennuksessa, johon arkistoa varten on remontoitu tilat. Henkilökuva-arkisto sijaitsee vielä toistaiseksi Vanhalla Raatihuoneella, mutta sen siirtoa muun valokuva-arkiston yhteyteen valmistellaan. Valokuvat on luetteloitu RMK1234. Lisäksi museolla on kokoelmissaan diakuvia, negatiiveja sekä lasinegatiiveja. Valokuvien digitointi ja tallettaminen Muskettiin on käynnissä. Tavoitteena on digitoida kaikki valokuvamateriaali. Dioja, postikortteja ja negatiiveja ei toistaiseksi voida tallettaa kokoelmanhallintajärjestelmään. Tämä on toteutettava tulevaisuudessa. Toistaiseksi digitoidut talletetaan v-asemalle.

Kuva 10. Vanha Rauma sai UNESCOn maailmanperintökohteen statuksen vuonna 1991. Rauman museon kuvakokoelmiin kuuluu suuri kokoelma eri aikoina kuvattuja näkyviä tämän yleismaailmallisesti arvokkaan kulttuuriperintökohteen alueelta. Nykyisen Kauppakadun ja Savilankadun kulma 1900-luvun alkuvuosina. RMK2807

Kokoelmatyövaje

Nykyinen tilanne esinevarastojen ja työtilojen puolesta on Rauman museossa hyvä. Kokoelmanhoitoon on viime vuosina ohjattu resursseja, erityisesti aikaa, mutta aina näin ei ole ollut.

Vuosina 2013-2014 suoritettu esinekokoelmien siirto kokoelmatilojen remontin vuoksi väistötilaan avasi lopullisesti nykyisen henkilökunnan silmät sille, että viimeisten 20 vuoden aikana Rauman museossa ei ole ohjattu kokoelmatyöhön riittävästi resursseja, vaan on syntynyt huima vaje, jonka kiriminen kiinni tulee olemaan pitkään jatkuva prosessi.

Erityisesti esinekokoelmien, mutta myös arkistokokoelman tilat olivat epäjärjestyksessä, niiden ahtautta korosti osittain epäonnistunut tilankäytön suunnittelu. Kokoelmien järjestäminen, puhumattakaan tilojen säännöllisestä siivouksesta oli mahdotonta. Osa kokoelmasta, kuten tekstiilit ja pienet esineet olivat kohtuullisen hyvin pakattuina ja järjestyksessä, mutta välillä esineiden etsiminen oli neulan etsimistä heinäsuovasta oman turvallisuuden kustannuksella, puhumattakaan esineille mahdollisesti aiheutuneesta vaarasta niiden ollessa pakattuna hyllyille liian tiivisti, jopa päällekkäin.

Kuva 11. Isometsän esinevarastoa pakataan väistötiloihin remontin ajaksi vuonna 2013. Kuva Rauman museo.

Puuttuvat kartuntaperiaatteet olivat johtaneet siihen, että sisään otettiin suuriakin lahjoituksia nykyhetken näkökulmasta heppoisilla perusteilla. Kokoelmassa on muun muassa aineistoja, joilla ei tarkemman selvitystyön jälkeen ole mitään tekemistä Rauman kanssa. Toisaalta taas kokoelmatehtävään sopivia suuriakin lahjoituksia oli odottanut vuosikausia luettelointia ja näistä kokonaisuuksista oli esimerkiksi kontekstitietoja kadonnut vuosien varrella. Joissain tapauksissa varsinainen lahjoittaja oli ehtinyt menehtyä ennen kuin lahjoituksen luettelointiin oli ehditty ryhtyä.

Ennen vuotta 2013 kokoelmista ei tehty lainkaan poistoja, ja kaikista lahjoituksista otettiin kokoelmiin kaikki mahdollinen aineisto. Tilojen ja kokoelmien hoitokyvyn rajat olivat tulleet vastaan jo kauan sitten. Luettelointityötä oli ohjattu harjoittelijoille, joilla ei ollut museoammatillista osaamista, joten puutteita löytyy myös luetteloinnista, taso on vähintäänkin vaihteleva.

Kokoelmatiloista löytyi hämmästyttävän paljon luetteloimatonta teollisen ajan esineistöä, joiden alkuperää ei pystytty selvittämään, toisaalta kokoelmiin oli luetteloitu esimerkiksi johonkin näyttelyyn kirpputorilta ostetut huonekalut. Kokoelmatyötä ohjaavien periaatteiden ja siihen käytettyjen resurssien puute tuli ilmi sekasortoisessa ja huonosti järjestetyssä varastossa selvästi. Paljon aikaa ja energiaa on nyt käytetty ja tullaan vielä jatkossakin käyttämään vuosikymmenten aikana syntyneen kokoelmatyövajeen selättämiseen. Tämä ulottuu myös muihin kuin esinekokoelmiin.

Tällä hetkellä esinekokoelmien tilanne alkaa olla hyvä. Noin 99% aineistosta on luetteloitu ja digitoitu. Selvittämättömiä lahjoituksia ei enää ole, seuraavaksi aloitetaan kokoelmailmainventointi osa-alue kerrallaan. Mutta arkistosta on löydetty paljon luetteloimatonta aineistoa ja valokuvakokoelmissa erityisesti muutama laaja lahjoitus paikallisilta valokuvaamoilta pitää ensi tilassa järjestää ja päättää mitä aineistolle sen jälkeen tehdään. Ylipäätään tälle takautuvasti tehtävällä kokoelmatyölle tulee jatkossa laatia vuosittaiset selkeät tavoitteet sekä tärkeysjärjestys.

Puutteelliset varastotilat

Esinekokoelmia on vuosikymmenten varrella säilytetty myös erittäin epäsopivissa säilytystiloissa, joissa ne ovat kärsineet vaurioita. Välillä esineet ovat olleet maapohjaisessa varastossa ja liian kylmissä ja kosteissa tiloissa. Lisäksi Rauman museon esinevarastoa vaivasi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen ajan tuhohyönteisongelma. Varastosta löydettiin pääasiassa koiperhosia sekä niiden aiheuttamia tuhoja tekstiilikokoelman parissa vielä joitain vuosia sitten. Edellä jo mainitun

remontin ja kokoelmien väistötilaan muuttamisen yhteydessä kaasutettiin ja/tai pakastettiin käytännössä kaikki kokoelmatiloissa olleet esineet. Kun kunnostetut tilat olivat valmiit, tuotiin esineitä takaisin erä kerrallaan niin, että kaikki tekstiiliä sisältävät esineet pakastettiin vielä uudelleen. Takaisinmuutto valmistui kesällä 2017, eikä varastotiloista ole sen jälkeen tehty havaintoja koiperhosista.

Kokoelmien hoito

Kokoelmatyön resurssit ja kokoelmatilat

Kokoelmatyöhön suunnattuja henkilötyövuosia on 1, tekstiilikonservaattorin työnkuvaan kuuluu myös yleisötyötä sekä näyttelyiden valmistamista. Museoamanuenssi on vastuussa valokuva- ja arkistokokoelmista sekä kaikista kokoelmapoistoista, museoamanuenssi osallistuu esinekokoelmaan liittyvään kokoelmatyöhön muun työn ohella, lähinnä lahjoitusten ja kokoelmainventoinnin myötä. Museointendentti (31.12.2017 saakka museonjohtaja) on viime vuosina osallistunut kokoelmatyöhön lähinnä näyttelyihin liittyvän esinetutkimuksen kautta.

Museon esine- ja arkistokokoelman säilytystilat ovat tällä hetkellä hyvät. Isometsän kokoelmatiloissa ovat konservaattorin työtilat, tekstiilikokoelman, pienesineistön ja arkistoaineiston säilytystilat, sekä ns. likainen tila, johon vastaanotetaan uudet lahjoitukset, lisäksi Isometsällä säilytetään taidekokoelmaa, joka on tällä hetkellä ripustettu tilojen läpi kulkevan käytävän seinille. Isometsän tilat ovat neliöiltään noin 500. Isompia esineitä säilytetään Kodisjoen varastotilassa, joka on kokonaisneliöiltään noin 300, mutta siitä on museon käytössä noin 200. Tilasta ei ole olemassa tilakohtaisia neliötietoja, joten neliöiden lukumäärä on arvio.

Kokoelmahallinta

Rauman museossa on käytetty vuodesta 2001 lähtien Musketti-tietokantaa esine- ja valokuvakokoelmien tallentamiseen. Vuonna 2011 otettiin käyttöön WebMusketti-versio, jota käytetään edelleen. Lähivuosien haasteena on löytää uusi kokoelmahallintajärjestelmä, joka soveltuu kaikille aineistotyypeille taiteesta esineisiin ja arkistoaineistoon. Tällä hetkellä museon esinekokoelmista lähes 100 % on digitoitu, kuvakokoelmien digitointia suoritetaan jatkuvasti. Arkistoaineistoa on digitoitu vain satunnaisesti.

Kokoelman kartuttaminen

Rauman museon kokoelmat karttuvat sekä passiivisesti että aktiivisesti. Passiivinen kokoelmien kartuttaminen tarkoittaa lahjoittajan suunnalta aloitteellista lahjoitusten tarjoamista. Aktiivinen kartuttaminen puolestaan tapahtuu museon omasta aloitteesta, liittyen esimerkiksi tutkimus- tai näyttelyhankkeisiin tai nykydokumentointeihin. Näitä on tehty viime vuosina vähän, suurin osa kokoelmakartunnasta tulee yksityisten tai julkisten lahjoittajien aloitteen kautta.

Rauman museo ei vastaanota esineitä, jotka eivät kuulu museon kokoelmatehtävään, ovat toimialueen tai tallennusvastuun ulkopuolella, huonokuntoisia tai kokoelmista jo löytyviä esineitä, kaksoiskappaleita tai kontekstitiedoiltaan puutteellisia esineitä. Ks. kokoelmapoiston periaatteista lisää liitteestä 2.

Kokoelmiin ei pääsääntöisesti osteta esineitä. Asiaa harkitaan kuitenkin tapauskohtaisesti. Joissain tilanteissa saattaa olla perusteltua kartoittaa esimerkiksi nypläykseen liittyvää kokoelmaa myös ostamalla.

Kokoelmapoistot

Rauman museon kokoelmista voidaan tehdä poistoja. Poistoja voidaan tehdä jo olemassa olemasta kokoelmasta, erityisen tarkkoja ollaan uusien lahjoitusten kanssa. Uusien lahjoitusten tulee sopia museon kokoelmapoliittiseen ohjelmaan, jota ohjaa myös valtakunnallisesti sovittu museoiden tallennustyönjako.

Rauman museolla on selkeä pyrkimys rationalisoida jo olemassa olevaa kokoelmaa, sitä mukaa kun kokoelmaa inventoidaan ja digitoidaan. Poistoehdotukset käsitellään vähintään kahden vakituisen henkilökunnan palaverissa, jossa kirjoitetaan lopullinen poistoehdotus. Kokoelmapoiston viimeinen vaihe on museo- ja kulttuurijohtajan tekemä viranhaltijapäätös, joka menee tiedoksi sivistysvaliokuntaan kerran vuodessa.

Ensimmäisen kerran kokoelmapoistoja tehtiin systemaattisesti Rauman museossa esinevaraston remonttimuuton yhteydessä. Muuton aikana henkilökunnan käsien läpi kulki käytännössä suurin osa esinekokoelmasta, jolloin myös hahmottui mahdollisuus ja tarve tehdä poistoja. Muuttovaiheessa tehtiin joitain poistoja silloin hyväksyttyjen poistoperiaatteiden mukaisesti. Joitain

esineryhmiä käytiin systemaattisesti läpi ja poistoja tehtiin muun muassa kaksoiskappaleiden kohdalla. Joitain esineitä poistettiin huonon kunnon tai kokoelmiin sopimattomuuden vuoksi. Yksi esimerkki viimeksi mainitusta on Pietarsaaren pitsitehtaalla aikoinaan käytössä ollut pitsikone. Rauman museo tallentaa paikallista käsin nyplätyn pitsin perinnettä, eikä muualla toimineen koneellisesti pitsiä tuottaneen tehtaan kone kuulu meidän kokoelmiimme. Prosessin aikana saatiin selville myös se, että vastaavia koneita on Pietarsaaren museon kokoelmassa, sekä museoesineenä että toimivana koneena.

Museo ei pystynyt tarjoamaan asianmukaista säilytyspaikkaa esimerkiksi suurimmalle osalle hevoskärryistä tai reistä. Maapohjaisessa varastossa olleet kärryt ja reet olivat menneet erittäin huonoon kuntoon. Osalle näistä löydettiin asiallinen säilytyspaikka museon muista tiloista, mutta osalle oli pakko alkaa etsiä toista kotia. Läheisestä Vuojoen kartanosta oli kokoelmiin saatu useampikin ajokalu, joiden kanssa päädyttiin siihen, että paras paikka niille olisi alkuperäinen käyttöpaikka.

> *”Vuojoen kartanonherran vaunut esimerkkinä onnistuneesta poistoprosessista.”*
>
> *Rauman museon kokoelmista löytyi kolmet Vuojoen kartanon perustajalle kuuluneet vaunut sekä yksi reki. Näiden kunto oli huolestuttava, eikä kaikille pystytty tarjoamaan asianmukaista säilytyspaikkaa Rauman museon toimesta. Aloitettiin neuvottelut Vuojoen kartanon edustajien kanssa, neuvottelujen tuloksena vaunut on lahjoitettu Vuojoen kartanon säätiölle, niistä kahdet on restauroitu ja ne ovat esillä asianmukaisissa tiloissa Vuojoen kartanolla. ”*

Kokoelmien saavutettavuus ja viestintä

Kokoelmien ja kokoelmatiedon avaaminen yleisölle on jo pidemmän aikaa ollut tavoitteena Rauman museolla. Rauman museo on tehnyt Kansalliskirjaston kanssa palvelusopimuksen museon liittymisestä Finnaan jo vuonna 2014. Esine- ja valokuvatietokantaa on siitä lähtien valmisteltu Finna-näkyvyyttä ajatellen. Kokoelmia ei kuitenkaan ole teknisistä ongelmista johtuen saatu siirrettyä Finnaan. Lähiaikoina tämä ongelma tulee ratkaista, ja saattaa museon upeat kokoelmat ja niihin liittyvät tiedot kaikkien saataville.

Omia kokoelmia käytetään aktiivisesti näyttelyissä. Kokoelmia käytetään viestinnässä, sekä valokuvien että tarinoiden kautta. Omia kokoelmia pyritään myös tuotteistamaan myyntituotteiksi.

Kuva 12. Tulevaisuudessa yhä enemmän museon kokoelmia voidaan hyödyntää myös digitaalisesti, jolloin aidot esineet säilyvät varastoissa ja ovat esillä näyttelyissä, mutta suuri yleisö pääsee näkemään ja tutkimaan digitaalisia versioita kokoelmista, milloin haluaa, omalta laitteeltaan. Kuva Rauman museo.

Liite 1

Aiemmissa luvuissa esitellyt haasteet, niiden toteuttamisen aikataulu sekä vastuuhenkilö.

Haaste	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Kansallismuseon ja Museoviraston Rakennushistoriallisen osaston kokoelmiin luetteloitujen Vanhan Rauman maalöytöjen tilanteen selvittäminen.	vuoden 2019 loppuun mennessä	museointendentti
Valokuvakokoelman säilytystilan haasteiden ratkaiseminen, tilan olosuhteet täytyy saattaa valokuville paremmiksi.	vuoden 2021 loppuun	museoamanuenssi
Valokuva, dia ja negatiivioriginaalien järjestäminen digitoinnin jälkeen.	vuoden 2018 loppuun mennessä digitoitujen vuoden 2019 mennessä, muuten jatkuva prosessi	museoamanuenssi
Kokoelmien arvoluokitus Arvoluokituksen luominen Rauman museolle. Arvottamisen toteuttamisen aikatauluttaminen.	Vuoden 2020 loppuun mennessä	kokoelmatiimi, eli museointendentti, museoamanuenssi ja tekstiilikonservaattori
Kokoelmien avaaminen Finnan kautta yleisölle.		museointendentti ja tekstiilikonservaattori
Mahdollisesti eettisesti ongelmallisten kokoelman osien tarkempi tutkimus ja niiden tilanteen selvittäminen		kokoelmatiimi, eli museointendentti, museoamanuenssi ja tekstiilikonservaattori

Liite 2

Kokoelmien hoito

Kirjoittanut tekstiilikonservaattori Elzbieta Djupsjöbacka

Rauman museon kokoelmien hoito ja esineiden konservointi

Elzbieta Djupsjöbacka

Konservaattori (YAMK)

Rauman museo

Sisällys

Museon säilytys ja näyttelytilat 25
Rauman museon säilytystilat 25
Säilytystilojen olosuhteet: 26
Isometsän varastot 26
Kodisjoen varasto 26
Rauman museoarkisto 26
Valokuva-arkisto 26
Ulkorakennukset 27
Savenvalajantalo 27
Rauman museon näyttelytilat 27
Raatihuone 27
Marela ja ulkorakennukset 27
Kirsti 27
Esineiden luettelointi 28
Museokokoelman hoito 29
Ennen kuin esinettä siirretään 29
Suojahansikkaat - välttämättömyys tai vaihtoehto 29
Esineiden siirrot 30
Esineiden säilyttäminen 31
Epäorgaanisista materiaaleista tehtyjen esineiden käsittely 31
Orgaanisista materiaaleista tehtyjen esineiden säilytys 31
Huonekalujen säilytys 32
Tekstiilien säilytys 32
Maalatut taulut 33
Paperipohjaiset esineet 33
Valokuvat ja negatiivit 33
Esineiden kunto ja kuntotarkistus 34
Esineiden konservointi 34
Aktiivinen konservointi 35
Ennalta ehkäisevä konservointi 35
Riskitilanteet ja riskienhallinta 36
Mahdolliset uhat museoesineille: 36

Riskienhallinta 36
Museoesineiden kuljetukset 37
Esineiden poisto museon kokoelmasta 37
Museoesineen poiston kriteerit: 37
Museoesineen hävittäminen 37

Museon säilytys ja näyttelytilat

Kaikki museon näyttely- ja säilytystilat pitäisi olla hyvin määritelty ja dokumentoitu. Hyvät tiedot museon tiloista tukevat hyvää varastoinnin ja esillepanon suunnittelua. Sen avulla voidaan myös mahdollistaa museoesineiden paikantaminen eri tilanteissa.

Museon näyttely- ja säilytystilojen hallinta:

- Museon työtekijät tietävät mitkä näyttely- ja säilytystilat ovat käytettävissä ja millaiset olosuhteet niissä on.
- Tiedetään tarkasti missä museon esineet milloinkin sijaitsevat (näyttelyiden aikana ja varastossa)
- Muskettiohjelmassa on mahdollista määritellä missä museon tiloissa museoesine sijaitsee sekä sen sijaintihistoria.

Jokaiselle museon näyttely-, säilytys-, toimisto- ja konservointitilalle on nimi tai numero.

Museo on luetteloinut kaikki käytettävissä olevat tilat, mukaan lukien niiden kuvaus, koko, valaistus- ja muut olosuhteet.

Kaikille museon tiloille tulee määritellä turvallisuusolosuhteet: varkaushälytys, palovaroittimet, poistotiet.

Rauman museon säilytystilat

Rauman museolla on kaksi varsinaista varastotilaa, Isometsä ja Kodisjoki, joissa säilytetään museoesineitä. Marelan ulkorakennuksessa on lisäksi valokuva-arkisto. Museon esineitä on myös näyttelytiloissa. Osa esineistä on pysyvästi näyttelytiloissa (Marela, Kirsti, Raatihuone). Osa esineistä, joita kaikkia ei luultavasti ole vielä edes luetteloitu, ovat Savenvalajantalossa, Marelan piharakennuksissa ja Kirstin piharakennuksissa.

Rauman museon varastotilojen pinta-ala:

1. Isometsä: 660 m^2
2. Kodisjoki: 399 m^2
3. Knapp: 40 m^2

Rauman museon näyttelytilat:

1. Marela: 355 m^2
2. Raatihuone: 257 m^2
3. Kirsti: 104 m^2
4. Kirstin talousrakennus: 100 m^2 [1]

[1] Rakennuksien pinta-ala tiedot saatu Rauman kaupungin Talotoimelta

Säilytystilojen olosuhteet:

Isometsän varastot

Isometsän varastot sijaitsevat tiilirakennuksen toisessa kerroksessa, johon on metalliverkkoportaat rakennuksen ulkopuolella. Rakennuksessa ei ole hissiä. Varastojen sisäpinnat ovat valkoiseksi maalattua kipsilevyä ja lattiapinnoite on valumuovia. Isometsän hyllyt ovat tehty maalatusta metallista, sinkatusta metallista sekä kovalevystä.

Isometsän varastoissa ei ole ilmastointia, lämpötila- ja kosteusarvoja ei voi säätää. Kesällä, kun sisälämmitys on pois päältä, varaston lämpötilat vaihtuvat ulkolämpötilan mukaan ja saattavat nousta aika korkeiksi (24-25°C). Talvella, kun sisälämmitys on päällä, lämpötilaa on helpompi säätää ja se vaihtelee 17- 20°C, joka on melko sopiva museoesineiden säilytyksen.

Varastojen kosteusarvot (> 40% RH) ovat kesäaikana melko sopivat orgaanisesta materiaaleista tehdyille esineille, mutta tämä ei ole hyvä metalliesineille. Talvella, pakkasen aikana, kosteusarvot putoavat alle 30% RH. Kun kosteusarvot ovat liian alhaiset varastoissa nr 2 ja 3, joissa on orgaanisesta materiaaleista tehtyjä esineitä, laitetaan päälle ilmankostuttajat (Defensor PH28). Kosteus pyritään pitämään silloin noin 35% RH.

Isometsän varastotilat siivotaan kerran kuussa.

Isometsän varasto on jaettu neljään osaan niissä säilytettävien esineiden materiaalien perusteella:

- varastossa nr 1 säilytetään esineitä, jotka on tehty orgaanisista materiaaleista: puu, nahka, muovi, paperi.
- varastossa nr 2 säilytetään epäorgaanisesta materiaaleista valmistettuja materiaaleja: lasi, posliini, keramiikka, kivi, metalli, arkeologiset materiaalit ja kolikot.
- varastossa nr 3 säilytetään tekstiilejä
- Isometsän pitkän käytävän seinille on ripustettu kankailla suojattuna osa museon taulukokoelmasta.
- arkiston kiskoilla liikkuvilla hyllyillä säilytetään museon arkistoaineistoa.

Kodisjoen varasto

Kodisjoen varasto sijaitse vanhassa urheiluhallissa. Kodisjoen varastossa on muovivalulattia ja sisäseinät on kipsilevystä. Hyllyt on rakennettu maalatuista metallirunkoon kiinnitetyistä kovalevyistä. Kodisjoen varaston siivoa museohenkilökunta tarpeen mukaan.

Rauman museon kotiseutuarkisto

Rauman museo kotiseutuarkisto sijaitse Isometsän varastossa. Arkistossa on maalatut metalliset arkistokaapit ja alumiinihyllyt. Arkistoaineisto sälytetään mapeissa, kansioissa tai sidottuina kirjoina (vanhimmat asiapaperit). Kartat, julisteet tai isot arkit säilytetään karttalaatikostossa vaakatasossa tai rullattuna.

Valokuva-arkisto

Valokuva-arkisto sijaitsee Marelan ulkorakennuksessa (vanha autotalli), jossa on betonilattia, joka kylmäeristyksen takia suojattiin räsymatoilla. Valokuvat säilytetään metallisissa arkistolaatikostoissa ja pahvilaatikoissa. Valokuva-arkistoa ei ole vielä järjestetty ja valokuvien säilytysolosuhteita ei ole mahdollista säätää. Tilaa ei siivota säännöllisesti.

Ulkorakennukset

Marelan ulkorakennuksia ei lämmitetä talvella, paitsi pakaritila ja ”rekvisiitta”-huone. Ulkorakennuksessa säilytetään muutamia isoja museoesineitä, osaa ei ole vielä luetteloitu, kuten vene, reet, portti ja mankeli. Ulkorakennuksissa säilytetään myös näyttelyissä tarvittavia kalusteita ja rakenteita. Ulkorakennuksia ei siivota säännöllisesti.

Savenvalajan verstas

Savenvalajan verstasta ei lämmitetä talvella ja suurta osaa siellä säilytettävistä esineistä ei ole luetteloitu. Joitakin huonekaluja Savenvalajantalosta on käytetty näytellyissä.

Rauman museon näyttelytilat

Raatihuone

Raatihuoneen näyttelytilat sijaitsevat kahdessa kerroksessa. Ensimmäisessä kerroksessa on kaksi huonetta. Huoneissa on puulattiat ja tiiliseinät. Pienemmässä huoneessa on laatikosto, jossa on vedettävät laatikot, jotka sisältävät pitsikokoelman. Raatihuonen toisessa kerroksessa on kolme näyttelyhuonetta, joiden lattiat on tehty puulankuista ja seinät tiilistä. Toisen kerroksen huoneisiin on asennettu kolme isoa museovitriiniä.

Raatihuoneessa ei ole ilmastointia ja siinä on sähkölämmitys. Raatihuoneen näyttelytilat siivotaan päivittäin.

Marela ja ulkorakennukset

Marelan rakennuksessa on pysyvä näyttelytila (Marelan sisustus – 5 huonetta) ja vaihtuvien näyttelyiden tilat (3 huonetta + 3 huonetta). Näyttelytiloissa on puulattia tai korkkimatto. Seinät on tapetoitu.

Marelassa ei ole ilmastointia, talossa on koneellinen poistoilma sekä sähkölämmitys Marelan näyttelytilat siivotaan päivittäin.

Marelan pihassa on kaksi ulkonäyttelytilaa: Venevaja ja Vaunuvaja. Tilat ovat avoinna vain kesäaikana. Silloin ulko-ovet ovat auki ja esineillä ei ole mitään suojaa. Ulkonäyttelytiloissa ei ole lämmitystä. Venevajan lattia ja seinät ovat puiset. Vaunuvajassa seinät ja lattia ovat betonia.

Kirsti

Kirstin näyttelytilat ovat avoinna vain kesäaikana (touko-elokuu).

Kirstin näyttelytilat sijaitsevat vanhassa (1790 v.) puutalossa, jossa on pinkopahvilla vuoratut hirsiseinät ja lautalattiat. Näyttelytiloina on 4 huonetta ja keittiö.

Uudempi Kirstin osa (1890-?) on puurakennuksessa, jossa on muovilattia ja tapetoidut hirsiseinät.

Molemmissa Kirstin tiloissa on kaksinkertaiset ikkunat, kesäksi toiset ikkunat otetaan pois ja laitetaan talveksi takaisin. Talvella Kirstin tiloissa on peruslämpö päällä, sähkölämmitys.

Kirstin ulkorakennuksessa on kaksi kylmää näyttelytilaa: puuverstas ja etuhuone, jossa on pommikuorien vitriini ja talonpoikaisesineitä.

Esineiden luettelointi

Lähes kaikki museon esineet on luetteloitu. Luettelointi pitäisi tehdä välittömästi esineen saamisen jälkeen. Aiemmin luettelointi on voinut viivästyä joskus jopa vuosia. Siirrettäessä esineitä uuteen vuonna 2015 tehtyyn uuteen varastoon huomattiin, että joitakin hyvin vanhoja esineitä ei ollut koskaan numeroitu. Osa niistä on merkattu EINO–numerolla ja niille on yritetty löytää oikea numero pääluettelosta. Jos vanhaa museonumeroa ei löydy, niin esineelle annetaan uusi luettelointinumero.

Museo päivittää esineiden tietoja jatkuvasti. Esineistä kerätään seuraavat tiedot: mistä esine on, säilytys-, näyttely-. ja lainahistoria sekä konservointi. Luetteloidusta esineestä pitäisi olla kuvaus ja valokuvat, jotka mahdollistavat esineiden tunnistamisen. Esineen luettelointitiedot voivat sisältä myös lähteet, joista saa lisää tietoa esineestä.

Luettelointitiedot pitäisi olla helposti saatavilla ja käytettävissä. Esineen etsintä voi tapahtua eri hakusanojen, numeron tai luokituksen mukaan.

Rauman museon esineiden tietoja löytyy: Musketti-ohjelmasta, pääluettelosta ja esinekortistosta, eivätkä kaikki tiedot ole samanlaisia näissä kolmessa tietokannassa. Kaikkien esineiden tiedot pitäisi siirtää Musketti-ohjelmaan, joka on helpoiten käytättävissä ja saatavilla.

Esineen luettelointitiedot pitäisivät sisältää:

- nimi tai nimet
- lyhyt kuvaus
- mitat, esineen materiaali ja rakenne
- mahdolliset merkinnät ja/tai valmistaja
- esineen luokitus
- asiasana (museoalan asiasanastosta)
- kunto
- mistä esine saatiin
- esineen referenssit/historia/ edellinen omistus
- sijainti
- esineen omistaja

Museokokoelman hoito

Museossa on paljon kolmiulotteisia esineitä, jotka on valmistettu erilaisista materiaaleista, ovat erikokoisia ja niiden paino on erilainen. Jokainen esine on yksilö ja siksi niitä hoidetaan yksitellen. Säilytyksen ja kuljetuksen aikana museoesineille voi tapahtua erilaisia vaurioita. Tulee pyrkiä varmistamaan, että virheitä ei tapahdu tietämättömyydestä tai rutiinista johtuen.

Ennen kuin esinettä siirretään

Isojen ja/tai raskaiden esineiden siirtäminen voi olla iso logistinen operaatio, joka tulee suunnitella tarkasti etukäteen. Ennen esineen siirtoa tarkistetaan sen kunto, koko, paino, muoto ja rakenne. Otetaan huomion kaikki vauriot ja vanhat korjaukset, niistä kohdista esineen rakenne on usein heikoin. Valitetaan paikat, joista esineestä otetaan kiinni ja tarkistetaan sen painopiste. Jos esine kostuu osista ja ne ovat helposti irrotettavia, on usein parempi kuljettaa esine osissa.

Isojen ja painavien esineiden siirrot tarvitsevat koordinoitua tiimityöskentelyä. Suunnittelussa pitää ottaa huomioon kuljetusreitti, esimerkiksi mahdollisten ovien, käännösten ja portaiden leveydet.

Henkilöiden, jotka siirtävät esineitä, pitäisi ottaa huomioon että heillä ei ole esineitä, jotka voivat mahdollisesti vahingoittaa kuljettavaa esinettä, esimerkiksi koruja, avaimia, tunnistekortteja, huiveja, korkokenkiä tai aurinkolaseja (kuva 1).

Kuva 1. Henkilökohtaiset esineet, jotka voivat vahingoita museoesineitä.

Suojahansikkaat - välttämättömyys tai vaihtoehto

Yleensä museoesineiden käsitellessä täytyy käyttää suojahansikkaita (puuvillahansikkaat tai nitriilihansikkaat). Käsien pinnalla on rasvaa, likaa ja hoitoaineita, jotka voivat tahria museoesineen pintaa. Lika ja tahrojen materiaalit voivat nopeuttaa vanhenemisprosesseja tai korroosiota. Suojahansikkaat suojaavat myös museohenkilökuntaa lialta, homeelta, sieniltä ja muilta vahingollisilta aineilta (esim. desinfiointiaineet, konservoinnissa käytetyt kemikaalit,

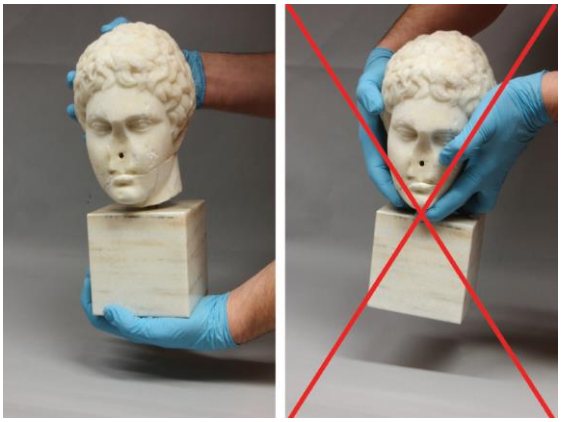
materiaalin hajoamisprosessissa muodostuneet aineet), joita voi olla vanhojen museoesineiden pinnalla.

Tavallisimmat suojahansikkaat ovat valkoiset puuvillahansikkaat. Ne eivät kuitenkaan suojaa tahmeilta tai myrkyllisiltä aineilta. Ne myös venyvät usein pesussa ja voivat helposti tarttua museoesineen osiin. Siksi museonhoidossa on alettu käyttää useammin kertakäyttöisiä muovihansikkaita (nitriilihansikkaat).

On myös tilanteita, joissa hansikkaita ei pitäisi käyttää, esimerkiksi jos museoesine on hyvin pieni tai hauras. Näissä tilanteissa tarvitaan hyvä kosketustunne. Ennen esineiden koskettamista kädet täytyy pestä ja kuivata tarkasti.

Esineiden siirrot

- Museoesineitä siirretään niin vähän kuin mahdollista
- Siirretään esine (laatikko) kerrallaan
- Esineen kantamiseen on aina käytettävä kahta kättä, yksi asetetaan esineen alle ja toinen esineen sivulle tai päälle

Kuva 2. Esineen oikea ja väärin nostaminen.

- Isompien esineiden siirtämiseen tarvitaan toisten ihmisten apua

Kuva 3. Isoja tai painavia esineitä ei saa vetää. Tarvittaessa pyydetään toisten henkilöiden apua.

- Täytyy aina muista omat rajoitukset. Jotkut esineet ovat painavampia kuin näyttää.
- Ei nosteta esineen ylä- tai heikosti kiinnitetystä osasta
- Esineet siirretään oikeassa asennossaan, kuten niitä on tarkoitus käyttää tai säilyttää.
- Ei vedetä eikä työnnetä museoesineitä.

Esineiden säilyttäminen

Valtaosa museoesineistä säilytetään esinevarastossa. Varastossa olevat esineet voivat altistua erilaisille vaarallisille aineille tai olosuhteille.

Esineet on asetettu varastohyllyihin. Museovaraston huonekalut eivät saa olla tehtyjä museoesineille haitallisista materiaaleista. paras materiaali on metalli. Jos varastossa käytetään puisia huonekaluja, ne pitäisi olla maalattuja tai lakattuja (vesiohenteinen maali tai lakka).

Kaikki museovarastossa säilytettävät esineet suojataan valolta, pölyltä ja ilmassa olevilta vaarallisilta partikkeleilta.

- isot museoesineet suojataan pestyllä valkaisemattomalla lakanakankaalla, Tyvek kankaalla tai silkkipaperilla
- pienet esineet suojataan happovapaalla silkkikankaalla ja pakataan laatikoihin
- jos esineet laitetaan laatikoissa kerroksiin painavat asetetaan laatikon pohjalle ja otetaan huomioon, että esineen paino ei vaikuta muihin esineisiin
- särkyvät esineet suojataan myös kuplamuoviin tai rakennetaan laatikkoon sisätuet
- laatikot ja esineiden suojan päälle kiinnitetään esineen numero ja paikka, johon se varastoidaan; esineen hyvä merkkaus nopeuttaa esineen identifiointia ja ehkäisee sen ylimääräistä käsittelyä
- esineiden pakkausmateriaaleissa ei saa käyttää seuraavia materiaaleja: polyuretaanivaahto, neopreenivaahto, PVC, kumi, villa
- museoesineille sopivat pakkausmateriaalit ovat: polyeteeni ja polypropeenivaahto tai kangas, happovapaa silkkipaperi, valkaisematon puuvillakangas, neutraali pahvi tai kartonki

Epäorgaanisista materiaaleista tehtyjen esineiden käsittely

Lasi, keramiikka ja metalliesineet tulee säilyttää tiiviissä kaapissa tai laatikoissa. Jos se ei ole mahdollista, esineet suojataan muoviin. Korrodoituneita esineitä ei saa säilyttää samassa paikassa hyvässä kunnossa olevien esineiden kanssa.
Epäorgaanisten materiaalien säilytysolosuhteet:

- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 30 – 40 %

Orgaanisista materiaaleista tehtyjen esineiden säilytys

Esineet, jotka on valmistettu orgaanisista materiaaleista kuten: puu, nahka, paperi tai muovi säilytetään happovapaalla silkkipaperilla tai valkaisemattomalla lakanakankaalla suojattuna. Pienet esineet pakataan pahvilaatikoihin sopivasti tuettuna.
Orgaanisten materiaalien säilytysolosuhteet:

- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 55 %
- Esineet tulee suojata UV - valolta.

Huonekalujen säilytys

Huonekalut suojataan happovapaalla paperilla, pestyllä valkaisemattomalla puuvillakankaalla tai polyeteeni-/polypropeeni non-woven kankaalla. Suojamateriaalin päällä pitäisi olla esineen numero. Vaurioituneet tai huonossa kunnossa olevat huonekalut tuetaan sopivalla materiaalilla. Helposti vaurioituvat osat suojataan erikseen pehmusteilla.
Huonekalujen materiaalien säilytysolosuhteet:

- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %

Tekstiilien säilytys

- Vältä tekstiilien taittamista. Jos iso tekstiili on taitettava, aseta rulla happovapaata silkkipaperia taitoksen sisäpuolelle.
- Pienet tasotekstiilit säilytetään vaakatasossa. Jos ne ovat kevyitä, ne voidaan säilyttää pinottuina.
- Tekstiilikerrokset erotetaan toisistaan happovapaalla silkkipaperilla tai valkaisemattomalla puuvillakankaalla
- Kolmiulotteiset tekstiilit, kuten hameet, säilytetään pahvilaatikoissa happovapaalla silkkipaperilla suojattuna.
- Tekstiilien sisäosiin, kuten hihoihin, laitetaan myös happovapaata silkkipaperia estämään taitoksia.

Kuva 4. Pukujen säilytys

- Jos tekstiili säilytetään henkarilla, henkari pehmustetaan Dacro-vanulla ja päällystetään valkaisemattomalla puuvillakankaalla.
- Henkareilla säilytettävät tekstiilit suojataan valkaisemattomasta puuvillakankaasta valmistetuilla pusseilla
- Suuret tasotekstiilit säilytetään rullalla. Pahvirulla päällystetään Melinex- tai alumiinikalvolla.
- Rullalla oleva tekstiili suojataan valkaisemattomalla puuvillakankaalla

Tekstiilien säilytysolosuhteet:

- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %

Maalatut taulut

Kankaalle maalatut taulut säilytetään happovapaalla materiaalilla suojattuna ripustettuina. Taulujen historialliset kehykset tulee suojata pehmusteilla. Isot, kankaalle tehdyt maalaukset voidaan säilyttää rullalla, jolla on iso halkaisija (ei alle 40 cm).

Rauman museolle on muutamia öljymaalauksia. Yksi niistä on hyvin huonossa kunnossa, sitä säilytetään puulaatikossa Kodisjoella (Viimeinen ehtoollinen). Toinen iso maalaus on ripustettu Raatihuonelle (Viimeinen tuomio). Muut öljymaalaukset ovat Isometsällä.

Rauman museolla on myös isoja maalattuja kangastapetteja (4kpl), jotka on ripustettu Kodisjoen varaston seinälle.

Maalauksien säilytysolosuhteet:

- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %
- UV-suojaus

Paperipohjaiset esineet

Paperi likaantuu hyvin helposti likaisista ja rasvaisista käsistä, joten sen käsittely pitäisi tehdä aina hyvin puhtailla käsillä tai hanskoilla. Työtilojen, joissa käsitellään paperia, täytyy olla hyvin puhtaat. Paperiesineet suojataan happovapaalla materiaalilla (paperi, kuoret, kansiot). Paperimateriaalia ei saa korjata liimateipillä eikä sen suoristamiseen tai esillepanoon saa käyttää sinitarraa (Blue Tack) etc.

Paperimateriaalien säilytyksessä ei saa käyttää metallisia klemmareita, kuminauhoja tai tiukasti kiinnitettyjä naruja.

Paperimateriaalista valmistettujen esineiden säilytysolosuhteet:

- lämpötila: + 16–18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %
- UV-suojaus

Valokuvat ja negatiivit

Valokuvia ja negatiiveja käsitellään aina puuvillahanskoissa ja erityisesti otetaan huomioon valokuvien kulmat, jotta ne eivät vahingoitu. Valokuvia puhdistetaan niin vähän kuin mahdollista, puhaltamalla. Muut puhdistusmenetelmät voivat vahingoittaa valokuvien pintaa (esim. daguerrotypit).

Valokuvien säilytysolosuhteet:

- suhteellinen kosteus 30–50 % RH
- lämpötilassa alle 21°C

Lasinegatiivien säilytysolosuhteet:

- suhteellinen kosteus 20–40 % RH
- lämpötilassa alle 20°C
- säilytys suojamateriaali: PP, PE, Melinex

Polyesterikalvon negatiivit

- suhteellinen kosteus 20–50 % RH (alle 60%)
- lämpötilassa alle 20°C
- säilytys suojamateriaali: polyesterikalvot

Esineiden kunto ja kuntotarkistus

Kuntotarkastus tehdään seuraavista syystä:

- museoesine lainataan
- museoesine laitetaan varastoon
- museoesine tulee näyttelyn

Museoesineen kunto ilmoitetaan kuntoraportissa. Museokokoelmiin kuuluvien esineiden kunto merkitään Musketti-ohjelmaan luetteloinnin yhteydessä. Musketti-ohjelmassa ilmoitetaan esineen kunto vain yhdellä sanalla (erinomainen, hyvä, tyydyttävä, huono). Museon tulee määritellä mitä jokainen näistä sanoista tarkoittaa (vauriot, vaurioitten määrä, esineen vaurioiden prosenttimäärä). Näiden määritelmien mukaan määritellään esineen kunto.

Tarkempi kuntoraportti voidaan kirjoittaa konservointiraporttiin.

Kuntoraportin pitäisi sisältää seuraavat tiedot:

- kuinka vakaa esineen kunto on
- kuinka vahingoittunut se on
- kuinka täydellinen se on, puuttuuko joku osa
- miten esine kuljetetaan, säilytetään ja laitetaan näytteille turvallisesti
- esineen valokuva

Esineiden konservointi

Nykypäivän konservointi pyrkii suojaamaan museoesinettä lisävaurioilta ja varmistaa sen säilymisen seuraaville sukupolville. Kaikki konservointitoimenpiteet, jotka voivat vaikuttaa esineen rakenteeseen tai alkuperäiseen estetiikkaan, minoidaan.

Nykypäivän konservointi voidaan jakaa kahteen osaan:

- aktiivinen konservointi (puhdistus, tukeminen, restaurointi)
- ennaltaehkäisevä konservointi (oikeat säilytys olosuhteet, kuntotarkastus, dokumentointi)

Aktiivinen konservointi

Aktiivisen konservoinnin voi toteuttaa vain konservaattori, joka noudattaa alan eettisiä ohjeistoja ja kriteerejä.

Konservaattorin työssä:

- Kunnioita ja edistä kulttuurista ja historiallista perintöämme
- Huomioi omat ja toimintaympäristönsä rajoitteet
- Konservointimateriaalit ja – menetelmät eivät saa muuttaa esinettä, niiden tulee olla peruttavissa eikä niiden tule vaikuttaa esineen tutkimusarvoon

Aktiivinen konservointi etenee seuraavasti:

1. Tutkimus
2. Dokumentointi
3. Konservointisuunnitelma
4. Konservointi
5. Konservointiraportti

Ennalta ehkäisevä konservointi

Konservointi on myös tutkimus- ja yhteistyötä eri tutkimusalojen kanssa. Museon kokoelmat sisältävät usein esineitä, joiden konservointi vaatii tiettyyn alaan erikoistumista.

Ennaltaehkäisevä konservointi riippuu vahvasti museon rakennuksista, jotka saattavat itse olla historiallisesti tärkeitä. Se vaikeuttaa tai tekee joskus mahdottomaksi vaikuttaa museon ilmasto-olosuhteisiin.

Rauman museon varasto- ja näyttelytiloissa ei ole automaattista ilmastointia ja siksi on hyvin vaikeaa varmistaa museoesineille oikeat olosuhteet.

Näyttelytiloissa on mahdollista vain talvella, lämmitysaikana, säätää lämpötilaa, mutta museolla ei ole mahdollista vaikuttaa kosteuteen. Kosteus näyttelytiloissa vaihtelee ulkoilman mukaan.

Varastotiloissakin lämpötilaa voi säätää vain talvella. Silloin se on n. 16–18 °C. Kesällä varasto-lämpötila voi nousta korkeammalle, riippuen ulkoilman lämpötilasta. Kosteus nostetaan talvella sopiviin arvoihin kostuttimien avulla, mutta kesällä kosteutta ei saada alennettua tarvittaessa.

Konservointiprosessissa on hyvin tärkeää esineiden dokumentointi ja tietojen päivittäminen ja siihen prosessiin pitäisi kaikkien museon työntekijöiden osallistua.

Riskitilanteet ja riskienhallinta

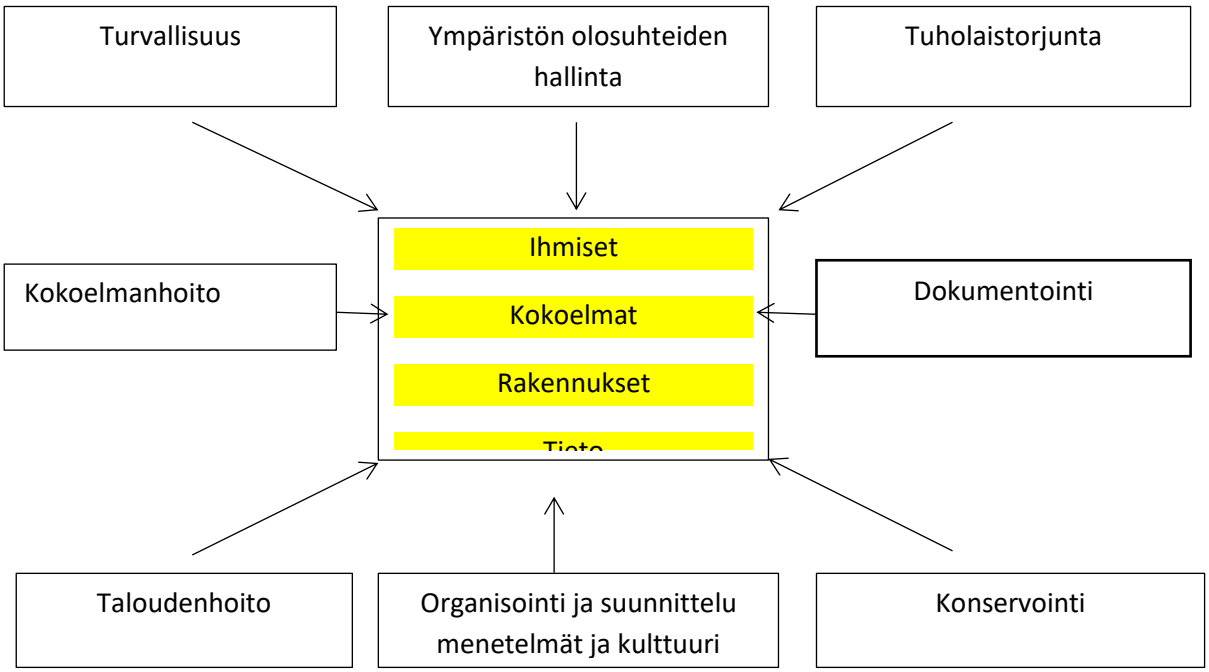
Museolla tulee olla käyttäytymisohjeet riskitilanteisiin jokaiselle museokohteelle, ohjeiden tulee koskea sekä ihmisten ja esineiden turvaamista.

Mahdolliset uhat museoesineille:

- tulipalo
- vesi
- murtautuminen ja varkaus
- tuholaiset
- valo
- väärä lämpötila ja kosteus
- huono käsittely
- ilman epäpuhaukset

Riskienhallinta

Riskienhallintaan vaikuttavat seuraavat elementit:

Riskitietoisuus on hyvin tärkeää museonkokoelman hallinnassa. Se on pitkäaikainen projekti, joka pitäisi ylläpitää kaikissa riskienhallintaan vaikuttavissa elementissä.

Riskienhallinta täytyy ottaa aina huomioon myös tulevissa projekteissa.

Hyvä taloudenhoito, valppaus, turvallisuusohjeiden noudattaminen ja säännöllinen tarkkailu on suuri osa riskienhallintaa. Seurannassa tulee ottaa huomioon myös tuhohyönteisten ”hyökkäys” mahdollisuus ja tarkistaa esineiden ja rakennuksien kunto myös tästä näkökulmasta.

Uusien museotyötekijöiden koulutus ja jatkuva turvallisuusohjelmaan käyttö vähentää riskitilanteita.

Museohenkilökunnan jatkuva koulutus on tärkeää riskienhallinnan kannalta.

Turvallisuus, museoon pääsy ja museoesineiden näytteille asettaminen pitäisi olla tasapainossa.

Museoesineiden kuljetukset

Museolla tulee olla kuljetussäännöt. Esineiden kuljetukset tapahtuvat näiden sääntöjen mukaan.

Museoesineiden kuljetusmenettely:

1. Ennen kuljetusta, suoritetaan ja dokumentoidaan esineen kuntoarvio
2. Kuljetusolosuhteet on määritelty ottaen huomioon riskienarviointi ja pelastussuunnitelma
3. Ennen kuljetusta allekirjoitetaan vaaditut sopimukset (lainasopimus, mahdolliset vakuutukset)
4. Tiedot kuljetuksesta (kuljetuksen syy, kuljettaja, paikka, aika) talletetaan esineen dokumentointiin (Musketti)

Esineiden poisto museon kokoelmasta

Esineen poisto kokoelmasta koostuu kahdesta vaiheesta:

1. päätös esineen poistosta kokoelmasta
2. esineen hävittäminen

Museoesineen poiston kriteerit:

- esine ei ole enää museon esineiden keräysohjelmassa
- esine on hyvin huonossa kunnossa eikä sillä ole näyttely- tai tutkimusarvoa
- esine on niin huonossa kunnossa sitä ei voida enää konservoida
- esine tarvitse erikoiset säilytysolosuhteet, joita museo ei voi tarjota
- museolla on toinen samanlainen esine kokoelmassa
- museo epäilee, että esine on varastettu tai kuului aiemmin toiselle organisaatiolle

Museoesineen hävittäminen

- lahjoitus toiselle museolle tai yhdistykselle
- vaihto toiseen esineeseen toisen museon kanssa
- esineen siirto käyttökokoelmaan, jossa sitä voidaan käyttää koulutuksessa tai muissa museon tapahtumissa
- esineen fyysinen hajoaminen huonon kunnon johdosta